

29. 4.2020

93/2.18

PUOLUSTUSMINISTERIÖ

Viite: Asiak nro: VN/1387/2020-PLM-8

MAANPUOLUSTUSKOULUTUSYHDISTYKSEN LAUSUNTO MAANPUOLUSTUSVELLISUUDEEN JA ASEVELVOLLISUUDEN NYKYTILAN VAHVUUKSISTA JA HEIKKOUKSISTA SEKÄ KEHITTÄMISTARPEISTA.

1. YLEISTÄ

Maanpuolustuskoulutusyhdistyksen (MPK) lausunto perustuu niihin huomioihin, jotka nousivat esille henkilöstöltä kysytyssä palautteessa sekä niistä johdettuihin alustaviin johtopäätöksiin. Tässä lausunnossa puhuttaessa maanpuolustusvelvollisuudesta tarkoitetaan nimenomaan sen laajaa merkitystä siten, kun se perustuslain 127§ kohdassa on määritelty. Sotilaallisen maapuolustuksen osuus käsitellään kohdassa asevelvollisuus.

Lausunnossa on myös huomioitu viiteasiakirjassa annetut reunaehdot, eikä sellaisia esityksiä, jotka eivät täytä asetettuja ehtoja tuoda esille. Joissain tapauksissa kuitenkin asiaa voidaan tarkastella sen vuoksi, ettei MPK:lla ole varmuutta esimerkiksi vaikutuksista operatiiviseen lisäarvoon.

Kehittämistarpeet ilmenevät tietenkin painopisteisesti niistä havainnoista, jotka on tunnistettu nykytilassa heikkouksi tai tasa-arvon/yhdenvertaisuuden kannalta ongelmallisiksi. Lisäksi on jotain havaintoja, jotka tunnistetaan vahvuuksiksi, mutta niiden jatkokehittämisen tarvetta olisi syytä pohtia.

MPK:n tarkoituksena on maanpuolustuksen edistäminen koulutuksen, tiedotuksen ja valistuksen keinoin.

MPK:n julkisena hallintotehtävänä on:

1. Järjestää:

- sotilaallisia valmiuksia palveleva koulutusta
- tutustumistoimintaa
- kansainvälistä koulutustoimintaa
- vapaaehtoista maanpuolustusta koskevaa tiedotusta ja valistusta

2. Kehittää naisten mahdollisuuksia osallistua vapaaehtoiseen maanpuolustukseen ja järjestää siihen liittyvää sotilaallisia valmiuksia palvelevaa koulutusta ja tutustumistoimintaa.

3. Ohjata, tukea ja sovittaa yhteen jäsenjärjestöjen maanpuolustuskoulutusta

Edellä säädettyjen tehtäviensä lisäksi yhdistys voi järjestää varautumis-, turvallisuus- sekä johtamis- ja kouluttajakoulutusta sekä tehdä aloitteita ja toimia muutoinkin maanpuolustuksen hyväksi siten kuin sen säännöissä määrätään.

Koulutus

MPK:n koulutus tukee Puolustusvoimien, muiden viranomaisten ja kansalaisten valmiutta toimia normaali- ja poikkeusoloissa. Koulutusta järjestetään yhteistyössä MPK:n 14 jäsenjärjestön mm. maan suurimpien reserviläis- ja maanpuolustusjärjestöjen kanssa. Lisäksi MPK tekee tiivistä yhteistyötä turvallisuuskoulutus-, -kasvatus ja -tiedotustyötä tekevien viranomaisten ja vapaaehtoisjärjestöjen kanssa.

Koulutuksen tavoitteena on lisätä yleistä valmiutta ja toimintakykyä yhteiskunnan häiriötilanteissa. Osa koulutuksesta onkin kuntien ja viranomaisten tilaamaa.

2. MAANPUOLUSTUSVELVOLLISUUS

Perustuslaissa määrätty maanpuolustusvelvollisuus konkretisoituu vain miespuolisille ja vapaaehtoiseen asepalvelukseen hakeutuville naisille. Näin ollen merkittävä osa ikäluokasta ei ymmärrä maanpuolustusvelvollisuus-käsitettä ja sen velvoittavuutta myös omassa elämässä. Tämä taas usein johtaa siihen, että maanpuolustusvelvollisuus käsitetään vain sotilaallisena maanpuolustuksena.

Koska kaikkia koskevan maanpuolustusvelvollisuuden käsitettä ei kunnolla ymmärretä, johtaa se MPK:n näkökulmasta siihen, että monen kansalaisen kynnys osallistua yhdistyksen toimintaan on varsin korkea. MPK:n koulustoitinnasta merkittävä osa on avointa myös ei-asevelvollisille. Lisäksi yhdistys pyrkii voimakkaasti naisten osallistumismahdollisuuksien lisäämiseen paitsi kurssilaitten, myös noin 3000 sitoutuneen vapaaehtoisen joukossaan.

Se tosiasia, että yli puolet kansalaisista (miehet, jotka eivät suorita asevelvollisuuttaan sotilaallisessa tai siviilipalveluksessa sekä vapaaehtoisen sotilas- tai siviilipalveluksen suorittamatta jättävät naiset) eivät saa konkreettista kosketusta perustuslailliseen velvollisuuteensa, johtaa yhdistyksen näkökulmasta tilanteeseen, jossa potentiaalinen motivoituneimpien yksilöiden valikoituminen ja rekrytointipohja kapenee sukupuolesta rippumatta merkittävästi.

Yhdenvertaisuuden näkökulmasta perustuslain 127§ on ongelmallinen. Vain osalle velvollisuus konkretisoituu ja he saavat enemmän osaamista ja tietoa osastaan kokonaisuudessa. Sivuosaan jäävät maanpuolustuksen kannalta merkittävät tehtävät mm. huoltovarmuuden, sosiaali- ja terveystieteiden sekä opetus ja-sivistystoimen aloilla.

4. ASEVELVOLLISUUS

Nykyinen asevelvollisuus on varsin toimiva. Se on konkreettinen tapa suorittaa perustuslaista johdettua velvollisuutta osallistua maanpuolustukseen. Erityisen hyvänä pidetään sitä, että asevelvollisuus toteutuu samanlaisena kaikille taustasta huolimatta. Tämä ylläpitää maanpuolustustahtoa. Vaikka asevelvollisuus ei koske kaikkia, sen kautta asevelvollisen läheiset saavat välillisesti tietoa maanpuolustusvelvollisuudesta ja sen suorittamisesta.

Nykyinen asevelvollisuuslaki myös huomioi hyvin yleiseen maanpuolustusvelvollisuuteen liittyvät asiat (Asevelvollisuuslaki 89§). Se koskee kuitenkin vain sotilaallisen asevelvollisuuden suorittaneita. ei siis esimerkiksi asevelvollisuustevollisuutensa siviilipalveluksessa suorittaneita.

Naisten mahdollisuus hakeutua vapaaehtoiseen palvelukseen koetaan erittäin hyvänä asiana. Sen sijaan hakeutumismenettely erillään oman ikäluokan kutsunnoista, mahdollisuus keskeyttää palvelus 45 vrk aikana, sekä mahdollisuus hakeutua palvelukseen ns. vapaaehtoisena, jolloin palvelus voi alkaa jo sinä vuonna, kun henkilö täyttää 18.v, jos se tapahtuu ennen palveluksen alkua, koetaan yhdenvertaisuuden ja tasa-arvon kannalta ongelmalliseksi.

5. YHTEENVETO

MPK:n näkökulmasta on tärkeää, että maanpuolustusvelvollisuus ymmärrettäisiin sen laajassa, perustuslaillisessa merkityksessä ja konkretisoituisi kaikille. Merkittävä kehitysaskel vois olla se, että harkittaisiin ei-asevelvollisille vastaavaa velvollisuutta palvella julkisen sektorin/huoltovarmuuden kannalta tärkeillä aloilla.

Tällöin ei tarvitsisi laajentaa asevelvollisuutta, joka on jo suurelle osalle laissa määrätty ja kaikille vapaaehtoisille tarjolla, mutta voitaisiin ehkä tuoda lisää lisäarvoa yhteiskunnan kriittisiin toimintoihin, lisätä yhdenvertaisuutta sekä tasa-arvoa. Kaikki tämä voisi myös ylläpitää maanpuolustustahtoa.

Vapaaehtoisten naisten määrää tulisi kaikin keinoin yrittää kasvattaa. Naisten mahdollisuuksia saada tietoa asevelvollisuudesta tulisi kasvattaa. Yleisiin kutsuntoihin osallistuminen kasvattaisi tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta. Toisaalta taas 45 vrk peruuttamismahdollisuuden poistaminen voisi vähentää halukkuutta, mutta toisaalta parantaa operatiivista suorituskykyä sekä tasa-arvoa.

MPK:n keskustoimistossa asiaa hoitaa valmius- ja turvallisuuspäällikkö Juho Raulo juho.raulo@mpk.fi puh: 050 565 1180

Pertti Laatikainen
Toiminnanjohtaja

Juho Raulo
Valmius- ja turvallisuuspäällikkö